

ITINERARI DEL DIÀLEG “LA REPÚBLICA”

Context històric i interpretació que en fa Plató de la situació política d'Atenes: Ni el partit democràtic ni el partit aristocràtic han protegit els autèntics interessos del poble.

Propòsit de “La República”: Definir els “autèntics” interessos del poble i, a més, debatre sobre ells.
(Propòsit de l’“Acadèmia”: Escola on s’instruïssin els filòsofs governants.)

- **Examen de la Vida Bona.** Només es pot dur a terme una vida perfecta en condicions perfectes (en un estat Ideal). Per això, d'entrada cal parlar sobre l'Estat Ideal. El significat de “República” no és pas el d'un sistema específic de govern, sinó estat o societat. Avui el sistema que propugna Plató l'anomenariem MONARQUIA DE CAIRE IL·LUSTRAT.
 - o Dos eixos:
 - La Política
 - L'educació.

Primera estació (1): Què significa “fer allò que és just”?

- Definicions dels contertulians:
 - o Donar a cadascú allò que li correspon
 - o Donar a cadascú allò que per a ell és convenient.
 - o Fer el bé als nostres amics i el mal als nostres enemics.
- Resposta de Sòcrates: Mai no és just fer el mal o causar danys a ningú.
- Reflexió: Allò que és realment “dañino” per a l'home no és pas el dolor o el sofriment propi, sinó la seva pròpia injustícia (Influència posterior en el cristianisme)
- Mètode de raonament que utilitza Sòcrates/Plató: Adoptar provisionalment la definició que proposa el seu interlocutor per demostrar a continuació que d'aquesta definició se'n deriven conseqüències que ningú no acceptaria. En aquest punt no hem descobert encara que és la JUSTÍCIA, per bé que sí hem trobat varies coses que NO HO SÓN.
- Definició del SOFISTA Trasímac(“El dolent”): Allò just és allò que beneficia al partit més poderós.
- Resposta de Sòcrates: La funció del governant no és pas servir els seus interessos particulars sinó al poble.

Segona estació. Hem passat de la discussió “Què és la justícia”? a “Quina és la funció del governant”? (Ens hem desviat del camí)

- Intervenció sofista: Justícia és la virtut dels covards i febles, perquè tenen por de comportar-se d'una altra manera que no sigui obeint les lleis. Són per tant, ignorants.
- Resposta de Sòcrates: L'home injust no és més intel·ligent que el just. La justícia no és font de poder, sinó de caos i desunió. La injustícia no porta la felicitat.
- Reflexió: Sòcrates creu que la Justícia és bona de la mateixa manera que el Coneixement i la Salut són bons en si mateixos.
- Insatisfacció contertulians davant al resposta de Sòcrates: La Justícia ha de ser com un instrument per aconseguir-la alguna altra cosa, i no pas un objectiu en si mateix.
- Rèplica de Sòcrates: caldrà esperar

Tercera estació. Cal considerar què és la Justícia en la comunitat (Estat) i després també en l'individu.

Però, primer a borda l'origen de l'Estat: Quines han de ser les qualitats perquè un Estat sigui just.

L'Estat s'ha originat per fer les funcions “vitals” (econòmiques), artístiques i de “seguretat” (soldats), per evitar que els enemics no ens facin mal.

- Ara es produeix un desplaçament de l'interès: L'atenció se centrarà en els SOLDATS (Guardians).
 - o Han de tenir un temperament “filosòfic”
 - Educació dels guardians:
 - Educació musical
 - Preparació física.
- Ara Sòcrates parla de l'estat Ideal. I divideix els Guardians en GOVERNANTS i AUXILIARS (ajudants)
 - o Governants: Seran els millors d'entre ells, els de més edat, i hauran de superar proves que demostrin que no podran ser corromputs ni subornats.
 - o Hi haurà una tercera classe, ELS ARTESANS: Els que no participen en el govern o en la protecció de l'Estat.

- Com podem estar segurs que aquestes 3 classes no interferiran entre si, ni "xocaran"?
 - o Creació d'un mite, el Mite dels Metalls (una "mentida grandiosa")
 - o Precaucions: Els governants no podran tenir propietats, per així evitar-ne enveges personals, ni tampoc tindran vida privada.
- Reflexió: La societat Ideal que Plató presenta està estructurada de tal manera que els avantatges i desavantatges de pertànyer a una classe concreta es compensin entre si en la mesura del possible)
- En un Estat Perfecte trobarem les 4 VIRTUTS CARDINALS: Prudència, Fortalesa, Temperància i Justícia.
- Què és el que fa que l'Estat sigui PRUDENT, VALERÓS, DISCIPLINAT i JUST? I ON?
 - o PRUDENT: A la classe governant. Doncs només ells saben distingir allò que és just i el que és injust.
 - o VALERÓS: Els soldats
 - o LA DISCIPLINA: que és l'auto-control, l'autodomini. I això vol dir que la millor part controla la pitjor (la part més prudent controla a la resta)
 - o JUST: Allò que possibilita les 3 altres virtuts: Que cada ciutadà actuï segons la capacitat per la qual està millor preparat.
- Reflexió: Per a Plató l'estat Ideal no són parts aïllades, sinó una estructura integrada, com un organisme, en la que cada part està vinculada a la resta, però fa la seva pròpia funció.
- FI DEL DESPLAÇAMENT (o desviació de l'itinerari): Què entenem per un Estat Just? Doncs aquell en el que totes les seves parts funcionen com és degut. Ara, caldrà centrar-se en "Què entenem per un home just"?
 - o Els Humans també tenen 3 parts: la raó, la part emocional i el desig.
 - o L'Home Just és aquell la raó del qual controla les altres dues parts. L'Home Bo: és aquell en el que les emocions s'alien amb la raó.

Quarta estació. Ara cal demostrar que per a un home sempre és millor ser just que injust.

- Repassem:
 - o Hem de descriure en què consisteix el significat d'INJUSTÍCIA. Ho farem per contrast.
 - La JUSTÍCIA és l'harmonia interna en la ment.
 - La INJUSTÍCIA en l'home és quan les emocions dominen la raó.
 - La INJUSTÍCIA en l'Estat: quan els "auxiliars" dominen els governants.
- **Desviació 1.** Es produeix un desplaçament molt extens en la descripció de com seria un estat Ideal i harmoniós:
 - Situació de les dones i dels nens.
 - Abolició de la família
 - Aparellament sexual reglamentat per millorar "la raça"
 - Abolició de la propietat privada per als governants.
 - Etc.
- Conclusió: La societat ideal no serà realitat fins que els filòsofs no es converteixin en governants.
- **Desviació 2.**
 - o Què és un filòsof? Aquell que estima la veritat.
 - Què és la veritat i el coneixement?
 - Distinció entre coneixement i opinió.
 - Exposició de la "Teoria de les Formes"
 - Les Formes són invisibles i intangibles, eternes i immutables, i tan sols poden ser compreses per la ment i pel pensament pur.
- Recerca de la Justícia = Recerca d'una Forma (Llibres VI i VII).
- **Desviació 3.**
 - o Després d'explicar què vol dir què és un FILÒSOF (=coneixement de les Formes, a més de ser valent, disciplinat, prudent i bo), ara cal demostrar que el filòsof és la persona més preparada per governar un Estat.
 - o Però, (objecció): A una persona així en la societat "se la mengen viva"!!! No seria útil.
 - o Resposta: Un home no pot ser completament bo a menys que l'ambient en el qual viu també ho sigui.
 - o Reflexió: Hi haurà molt pocs ciutadans amb tant altes qualitats, perquè no només es requereix el coneixement de les Formes, sinó quelcom superior, per damunt de les Formes: LA BONDAT (la més important de les Formes) Llibre VI. Al legoria o Mite de la Línia.

- Llibre VII. Al·legoria o Mite de la Caverna: Demostrar que hi ha 4 tipus de coneixement.
 - Reflexió: Tot el coneixement està connectat. No podem conèixer o comprendre plenament les Formes a menys que posseïm el coneixement de la Bondat. La Bondat és la font de tota la veritat.
 - **Desviació 4:** Com han de completar els guardians la seva educació per així adquirir el significat de les Formes i la Bondat. Si abans ja ha esmentat els primers trams o etapes bàsiques, ara cal estudiar per formar l'intel·lecte, cal "entrenar-se" en l'ABSTRACCIÓ.
 - Començarà amb els números.(5 branques de la matemàtica).
 - Després, es prepararà a raonar amb lògica, LA DIALÈCTICA..
 - I així fins a completar les 6 etapes (18, 20, 30, 35 i 50 anys).

Quarta estació. (Continuació): Per què és millor per a un home dur una vida justa que una vida injusta?

Per tal de respondre-hi, Plató tornarà a fer un desplaçament:

- **Desviació 5:**
 - Descripció de les 4 classes de societats injustes: Timocràcia, Oligarquia, Democràcia, Tirania
 - Descripció de les 4 classes d'homos injustos: timocràtic, oligàrquic, democràtic, tirànic.
- Després, podrem respondre per què és millor ser just que no pas injust.
- **Dóna 3 arguments:**
 1. En un Estat tirànic, tots, excepte el tirànic, estan esclavitzats. En l'home tirànic, totes les seves parts són esclaves de la seva pitjor part (la luxúria)
 2. Existeixen 3 parts en la nostra ànima o personalitat, que equivalen a 3 tipus de felicitat o plaer (del coneixement, de l'èxit, del guany individual). L'home just ha provat les 3 classes de felicitat, i ja ha decidit que una d'elles és la millor.
 3. Tots els plaers del coneixement són "reals"; tots els altres són "il·lusoris"

Cinquena estació: Sòcrates /Plató ha demostrat que la vida de l'home just és millor que la de l'home injust, independentment de recompenses externes.

- **Desviació 6:**
 - Crítica a les Arts i la Literatura (Molts mites grecs presenten i justifiquen el mal i la injustícia.
 - Immortalitat de l'ànima. Mite d'ER.

Sisena estació (Final): Sembla com si Plató/Sòcrates necessiti dir que hi ha una recompensa per als justos en una altra vida

- Després de la mort la justícia serà recompensada i la injustícia castigada.

Setena estació (Reflexió):

- Cada persona és responsable de la vida que ha escollit portar.
 - Problema: Ningú no tria ser desgraciat.
- Conclusió: **La injustícia és, en darrer terme, una qüestió d'ignorància.**

RESUM DEL “DISCURS DEL MÈTODE” DE DESCARTES.

El “Discurs” és una obra breu. El mot “Discurs” té un significat de dir: “Ep! Atenció al mètode”, o “Avis sobre el mètode”. És, en part, una mena d'autobiografia personal i intel·lectual on explica com va arribar a aquestes conclusions. Consta d'una Introducció o Prefaci i sis parts. Ja en el Prefaci el mateix Descartes ens avisa dels temes que tractarà:

1. Consideracions sobre les ciències.
2. Les principals regles del mètode.
3. Algunes regles de moral que se'n deriven d'aquest mètode.
4. Proves de l'existència de Déu i de l'ànima humana (fonaments de la seva metafísica)
5. Investigacions de física i medicina: lliçons d'anatomia i fisiologia (cor, diferència entre l'ànima humana i animal)
6. Requeriments per avançar més en la investigació de la naturalesa.

Per a les proves de selectivitat –PAU- entren dels capítols I al IV.

Primera part. Explica com va arribar al seu mètode.

- Parla de la Raó (o el bon sentit: que serveix per discernir allò vertader d'allò fals). Tothom posseeix aquesta capacitat. Només hi ha una diferència: hi ha qui segueix un bon camí (mètode) i hi ha qui no.
- Descartes ens diu que ha tingut la sort (*of course!*) de triar un bon mètode: Aquest mètode serà el mitjà per augmentar gradualment el coneixement i enlairar-lo al punt més alt. I, per tant, vol donar a conèixer aquest camí. Així que explica com hi ha arribat.
- Descartes se n'adona (com tants estudiants de batxillerat d'ara) que els estudis que va cursar no li han servit de molt tot i haver estudiat en els centres de més anomenada. Fa un balanç i, certament es mostra decebut:
 - o Aspectes que li van agradar. Més aviat pocs.
 - o Aspectes que creu que són “inútils”:
 - La forma d'estudiar tan acadèmica, que estudia molt el passat però que no serveix per conèixer l'actualitat. (molts aspectes d'història, teologia, filosofia,...)
 - El poc profit que se li ha tret de les matemàtiques, una disciplina que es caracteritza per la seva exactitud. Descartes es pregunta pel perquè d'aquesta exactitud.
- Davant del panorama tan poc atractiu dels estudis, ens explica Descartes que va decidir buscar i investigar en altres llocs:
 - o En primer lloc, en el llibre del món (viatges): on va aprendre dels costums; a no creure's res si no ho veia, perquè des de fora estant hi ha costums que semblen extravagants)
 - o En segon lloc, “en mi mateix”, (“no tenia abuela el neng”. Perdó René!)

Segona part. Ens explica que quan estava aquarterat a Alemanya, durant l'hivern i tenia molt de temps lliure, estava “entretingut amb els seus pensaments”, i fent cabòries i més cabòries va arribar a una sèrie de conclusions:

- o 1. Se n'adona que tots els coneixements humans (des de l'urbanisme, passant per l'arquitectura, les lleis, etc.) estan guiats pels mateixos principis o criteris (és a dir, que tendeixen a un mateix fi. Com si totes les ciències estiguessin unificades.
- o 2. Es tracta, doncs, de donar a la dispersió de coneixements un fonament comú.
- Amb aquesta reflexió, Descartes critica aquestes suposades innovacions constants, que semblen descobrir àrees noves del saber, quan en realitat el que fan són simples retocs. Són sabers superflus (Una mica com aquests medicaments amb que les multinacionals farmacèutiques inunden el mercat, amb un color o sabor nou, presentació nova, però que no aporten ni guareixen més que els medicaments anomenats genèrics. Però, és clar, ho fan per guanyar *calers!*)
- Per tant, Descartes pren una decisió: desfer-se de totes les opinions abans rebudes en plena “creença” (Recordem que en filosofia “opinió” o “creença” té un sentit pejoratiu),
 - o Fa un advertiment, però: Cal distingir entre dos tipus de persones:
 - A) aquells que acostumen a precipitar-se i no tenen paciència en ordenar els seus pensaments.
 - B) Aquells que tenen poca autoestima i mai no estan segurs d'ells mateixos tot i haver fet bones reflexions. Mai no s'atreveixen a innovar. Val a dir que Descartes es declara ser, més aviat d'aquesta segona classe.

Tot i així, Descartes intenta, amb molta cautela, donar un pas endavant i aprofitar el que ell considera els àmbits del saber més segurs i eficaços que s'han donat al llarg de la història:

- La lògica.

- L'anàlisi geomètrica.
- L'àlgebra

En aquestes tres branques també hi havia elements molt aprofitables i aspectes molt superflus i de "relleno".

- I vet aquí que Descartes es decideix a posar-hi ordre. Posa com exemple un Estat: Si en un Estat hi ha moltes lleis, els ciutadans mai no saben ben bé allò que és correcte i allò que no és permès. El millor és que un Estat sigui governat per unes poques lleis o "reglaments", i ben clares per a tothom. I així comença l'enumeració de les poques regles, però imprescindibles per assolir un saber cert:
 - EVIDÈNCIA: Cal vacunar-se contra la precipitació i la prevenció (no ser cagadubtes) excessiva. A Això ho anomena evidència. Si tenim prou dades, de "primera ma", no cal dubtar-hi: acceptem-ho!
 - Un cop tenim aquestes dades, intentem focalitzar-les, part per part, fragmentar-les fins on puguem (ANÀLISI).
 - SÍNTESI: Ara que tenim l'estesa, cal anar poc a poc, endreçant-ho tot per tenir una visió global de tot plegat.
 - Repassar aquestes operacions per verificar que res no se'ns ha passat per alt (ENUMERACIÓ).
- A continuació, Descartes ens indica que, si volem donar a totes aquestes dades un sentit unitari, cal actuar com fan els geomètres i matemàtics que utilitzen cadenes deductives (com en les equacions), per anar avançant en la resolució dels problemes del càlcul.
- Per tant, el que Descartes està proposant és aplicar el mètode matemàtic a la filosofia i a les altres ciències.

Tercera Part. Moral provisional.

Mentre busquem la veritat amb aquest nou camí, ¿què fem? Com cal comportar-nos? Quina actitud prendre?

- Descartes proposa un símil: Oi que quan hem de fer obres importants en una casa cal anar a viure a un altre edifici mentre durin les obres? Doncs, bé, fins que no tinguem un edifici reconstruït o reformat (i segur) cal actuar segons unes pautes de conducta provisional (moral provisional):
 - Ser una mica "camaleó" (que no vol dir "xaquetero", sinó prudent): Fes com els teus veïns més sensats i moderats, amb els que has de conviure. (Per exemple, *Cruyff* va arribar al Barça, i al seu fill li va posar "*Jordi*". La sap llarga aquest *Johan*!!).
 - En cas de discussió i disputes entre ells, adoptar les més moderades –en sentit aristotèlic de mesotés o terme mig-
- Fermesa: Un cop valorats els peròs i els contres amb mesura, cal actuar amb decisió (es com un cirurgià a l'hora d'intervenir: si li tremola la ma pot fer una carnisseria. O bé, imagineu-vos en Woody Allen fent d'atracador en un banc amb una pistola i tremolant: perillosíssim!!). Un altre exemple: Travessar el carrer sense mirar i adonar-te a mitja calçada que passen cotxes i tirar enrere. *Cagadarock*!!).
- No fer-te masses il·lusions. No esperar ni tenir moltes expectatives del món, per no caure en la frustració ("música" estoica).
- Conclusió: Dedicar la vida a cultivar la raó per tal d'avançar tan com es pugui en el coneixement de la veritat seguint el camí (mètode) traçat.

Un cop finalitzades aquestes propostes, explica que durant 9 anys enrolat als exèrcits europeus, va decidir, seguint aquestes directrius, ser espectador sense comprometre's amb els bàndols en disputa en el camp de la vida, i en el plànol intel·lectual, aprofundir en el mètode abans exposat, similar a les seves tan preuades matemàtiques. Confia més en això que no pas en els llibres o en les converses dels "homes de lletres", dels quals tampoc se'n refiava gaire.

Va decidir, doncs, aïllar-se i guanyar-se una reputació en un lloc discret abans no hagués aconseguit uns fruits per a la resta d'intel·lectuals europeus. Si parlem en plata, a Descartes no li agradaven les barbacoes que l'Església organitzava quan li "tocaven" les sagrades escriptures i tot allò que la seva dama de companyia, *donya Inquisició*, considerava que anava contra la fe establerta, i que era ensenyada per l'"Escola" (Escolàstica: Sant Tomàs + un refregit un xic adulterat d'Aristòtil).

Quarta part. Si no estem a gust (tenim dubtes) en un edifici (no tenim certesa), cal enderrocar-lo i construir-ne d'altre (nous principis científics).

- La tasca que ara exposa Descartes és aquesta: dedicar-se a rebutjar tot allò que considera fals.

- Comença a descriure aquest procés d'enderroc de tota la seva educació (= cultura de la seva època). A això ho anomenem dubte metòdic o hiperbòlic (fer veure que dubta, però, en realitat, vol convèncer als més escèptics que sí, que hi ha bases sòlides per a la certesa.)
 - ¿Hi ha entre les runes algun material aprofitable per a bastir el nou edifici de la ciència?
 - Dubtar de l'existència de tot allò físic: cos, naturalesa, etc...Excepte de l'ànima (perquè dubtar = pensar = allò propi de l'ànima). Ànima = jo pensant.. Això significa no fer cas de la informació que ens arriba pels sentits.
 - Evidència: Tenir una idea clara i distinta. Claredat (es poden mostrar les parts internes). Distinció (mostrar com una cosa està separada de les altres).
 - El meu "jo pensant" no és perfecte (perquè conèixer és més perfecte que dubtar).
 - Coneixement de Déu (Déu = l'ésser més perfecte).
 - Prova de la causalitat: Allò més perfecte (Déu) és causa d'allò més imperfecte (jo pensant).
 - Argument ontològic (ja emprat per Sant Anselm de Carterbury): Si tu penses una cosa, allò existeix.
 - La idea d'un Déu existent és la més perfecta. (Déu = allò més perfecte que pugui existir). És més perfecte Déu si existeix que si no existeix. Conclusió: Déu existeix. I Déu és omniscient (tot ho sap), omnipotent (tot ho pot). I a més a més, no enganya ("como la prueba del algodón").

Si Déu no enganya, tota aquella informació que ens arriba pels sentits és autèntica, verdadera. Això vol dir que el món exterior existeix. Déu = fonament de la veritat de les idees que té la meua ment (ànima, jo pensant) del món exterior.

Els sentits capten la physis = existeix la physis.

Això serveix per dir als més escèptics: "Mireu, jo no volia creure, però no ho puc evitar: haig de creure que existeix el món sensible. Jo era tan descregut com vosaltres: no me'n refiava de res, ni de la tradició ni dels saberuts (homes de lletres), ni dels sentits etc.. (es guarda molt bé de dir que dels dogmes de l'Església tampoc!! Per si de cas no l'acusessin d'ateisme, i ¡japa! *Parrillada* de Descartes!). Però aquest dubte no ha pogut evitar assolir una veritat absoluta: que existeix un jo pensant. I aquest jo pensant m'ha portat –també sense voler- a demostrar l'existència de Déu. I Aquest Déu, com no enganya, a la seguretat que existeix un món..."

I ara, que? Doncs ara, que ja sabem que aquest món físic existeix, cal estudiar-lo amb les regles que Descartes ha esmentat abans.

Cinquena Part. El món material.

A la cinquena part, Descartes ens assenyala l'obra de Déu (el món): la llum, la Terra, el món animal, el cos humà (el cor, la circulació de la sang, etc.... En fi, tota una lliçó d'anatomia i fisiologia), la distinció entre l'home i l'animal, la relació entre el cos i la ment (que no és física ni material!!). Ens intenta explicar com s'ha d'estudiar la matèria: La matèria funciona per contacte (a aquesta manera d'entendre el món se'n diu mecanicisme: el moviment es comunica per contacte –causa eficient-)

Sisena Part. Els beneficis del nou mètode: el progrés científic.

Es diu que Descartes era un maniàtic de la salut (sobretot la seva, és clar!!). Fins i tot creia que arribaria a ser centenari i tot. Creu sincerament que el nou mètode científic que ell proposa pot aportar molts beneficis a la humanitat i "se'ns podria deslliurar d'una infinitud de malalties, tant del cos com de l'esperit, i fins i tot potser de l'afebliment de la vellesa, si es tingués suficient coneixement de llurs causes i de tots els remeis dels que ens ha proveït la naturalesa".

Aquest és l'ideal cartesià de la ciència moderna: el progrés i benestar que resulten del domini de la naturalesa pel coneixement humà. Aquest ideal el compartia amb Francis Bacon. Descartes també creia en la infinitud d'aplicacions pràctiques de la ciència, com ara, la fabricació de màquines i eines, que contribuirien a fer més fàcil l'existència humana. Per Descartes el progrés de la ciència comporta el desenvolupament de les tècniques instrumentals. És per això que la medicina ocupa un paper central en el seu interès. Descartes va intentar una medicina infal·lible i geomètricament demostrada sobre els principis evidents de la física: "la conservació de la salut ha estat sempre el principal objectiu dels meus estudis". Com en gaudiria ara amb el mapa del genoma humà!!

ITINERARI DE L'ABSTRACT. David Hume

David Hume escriu una mena de resum o "Abstract" en tercera persona, com si fos un altre qui ho ha escrit.

En el "Prefaci" o Introducció d'aquest Abstract (o extracte), Hume intenta justificar aquesta obreta:

- Hi ha gent que es perd quan els raonaments són massa llargs.
- Vol que la seva obra, "El Tractat", arribi al màxim nombre de gent (es tracta d'augmentar el públic lector), perquè:
 - o Està segur que la seva obra alterarà el fonament de les ciències.
 - o Alliberaran del "papanatisme" (és a dir, seguir cegament l'autoritat)
 - o Els individus s'acostumaran a pensar per ells mateixos.

Abstract:

- Primer de tot fa una observació sobre la filosofia antiga:
 - o Als autors antics els ha mancat profunditat en el raonament i la reflexió quan han tractat del sentit comú del gènere humà.. Així, doncs, cal una ciència de l'home que pugui aspirar a la màxima exactitud: una mena d'anatomia e la naturalesa humana.
- Després comenta que alguns filòsofs contemporanis ja han tractat sobre això.
 - o I han basat les seves consideracions en l'experiència.
 - o D'aquesta ciència de la naturalesa humana (que Hume considera el sistema –allò que unifica- les ciències) en depenen la resta de ciències (n'és la base: la lògica, la moral, la política, etc.)
 - o El filòsof Leibniz ha detectat en la ciència de la lògica alguns defectes, i Hume diu que intentarà no incorre en aquests errors.
- Comença a entrar en matèria, és a dir, precisant els termes que posteriorment emprarà:
 - o Percepció: qualsevol cosa que pugui presentar-se a la ment.
 - o Divideix les percepcions en impressions i idees.
 - o Conclusió, d'entrada: no hi ha idees innates.
- Posteriorment, manifestarà la seva admiració pels passos duts a terme per Locke: és a dir, basar tot el coneixement en l'experiència. Només li retreu que Locke aplega totes les percepcions sota el nom d'idea (per a Hume no és així)
- Dóna, més endavant, un pas i assenyala Hume que
 - o Tots els raonaments referents a qüestions de fet (allò que passa en la realitat) estan basats en la relació causa-efecte.
- Passa a analitzar la idea de causa. Hi convergeixen tres circumstàncies:
 - o Contigüitat en el temps i en el lloc.
 - o Prioritat en el temps
 - o Conjunció constant entre la causa i l'efecte: Tot objecte semblant a una causa produeix sempre algun objecte similar a l'efecte.
- Tant la causa com l'efecte són presents als sentits. Ara bé: ¿Com es fonamenta la nostra inferència que a partir d'una suposada causa l'altre (efecte) ha d'existir o existirà? Respostes:
 - o Creença històrica (experiència). Tota la filosofia es basa en això, llevat de la geometria i de l'aritmètica.
 - o Exemple: bola de billar que xoca amb una altra i li provoca un desplaçament.
 - o Quan hem tingut experiències suficients, l'enteniment s'anticipa a la visió)
- Per tant, tots els raonaments que es dedueixen de l'experiència es basen en el supòsit que el curs de la naturalesa continuarà essent uniformement el mateix.
 - o Causes semblants, en circumstàncies semblants, produeixen efectes semblants: Això no es pot provar: (és un mecanisme psicològic !!!)
 - o Tots els arguments probables estan muntats sobre el supòsit que es dóna aquesta conformitat entre l
 - o Estem determinats, pel costum, a suposar l'esdevenidor d'acord amb el passat.
 - o No hi ha cap argument que ens determini a suposar que l'efecte estarà d'acord amb l'experiència passada.
 - o Així, doncs, no és la raó la guia de la vida, sinó el costum.
- Què és, doncs, això que anomenem creença?

- No és una demostració, perquè es demostracions es fan en qüestions de raó (Leibniz), i no de fet.
- En la demostració se'ns convenç d'una proposició i de la impossibilitat de la contrària.
- La creença és una manera diferent de concebre l'objecte, quelcom distingible pel sentiment, i que no depèn de la nostra voluntat comen depenen totes les nostres idees.
 - L'individu sent quelcom diferent d'una mera ficció de la imaginació
- Com Hume arriba a aquesta conclusió?
 - Mitjançant una cadena de proposicions que no admeten cap dubte.

A continuació, Hume procedeix a explicar aquesta manera o sentiment, que fa de la creença quelcom diferent d'una vaga concepció:

- Impossible de descriure aquest sentiment amb paraules (és al fons del cor)
- Quina és la causa d'aquest sentiment?
 - Ho explica a través d'una analogia amb la resta d'actes de la ment.
 - La nostra experiència passada no és sempre uniforme; de vegades se segueix un efecte d'una causa i de vegades un altre; en aquest cas creiem que existirà sempre allò que és més comú.
 - Mai no podríem predir-ne l'efecte sense l'experiència. I fins i tot després d'haver tingut l'experiència d'aquests efectes, és només el costum (i no pas la raó), el que en determina a fer-ne un cànon dels nostres judicis futurs.

- Tornem enrere un altre cop per examinar la idea de relació causa-efecte:
 - Exemple: Bola de billar que comunica a l'altra el moviment.
 - Hi trobem: 1) contigüïtat; 2) prioritat de la causa; 3) la conjunció constant.
 - A més a més, hi trobem una idea annexa a aquests 3 termes: (potència, força, energia (?))
 - Cartesians: la matèria està mancada d'energia. Només hi ha l'energia de Déu.
 - Quina idea tenim d'això que anomenem energia?
 - Analitzem aquesta idea de Déu.
 - Si neguem les idees innates, hem de dir que totes les idees sobre un suposat Déu no són res més que una composició d'idees que adquirim en reflexionar sobre les operacions de les nostres pròpies ments.
 - Però, si ens hi fixem millor, qualsevol idea de la nostra ment prové de la matèria.
 - I aquí intervé l'hàbit de causa-efecte.
 - Això ens aboca a l'escepticisme: a marcar un límit estret de l'enteniment humà.
 - Gairebé tot raonament humà es redueix a l'experiència on opera l'hàbit i la creença.

- La naturalesa ens convertiria en escèptics si la naturalesa no fos massa forta per impedir-nos-ho.
- Mai no podem penetrar tan íntimament en l'essència i estructura dels cossos per percebre el principi en què es fonamenta la seva influència mútua.
- Només estem familiaritzats amb la seva unió constant, de la qual sorgeix la necessitat que determina la ment de passar d'un objecte al seu acompanyant habitual i d'inferir al seu acompanyant habitual i d'inferir l'existència de l'un a partir de l'altre.

- Trobem 2 instàncies:
 - La unió constant.
 - La inferència de la ment.
- Sempre hi ha una inferència proporcionada a la constància de la conjunció.

- Hume aborda ara el concepte de necessitat i lliure albir; aquest de forma difusa. Ens ve a dir que la necessitat requereix d'una nova definició.
- Invenció: Com un substitut de la idea de necessitat? (principi d'associació d'idees: com una força magnètica que ens porta a vincular determinades idees)
 - Principi d'associació d'idees: que intervé en tot dins la filosofia:
 - Malgrat la força de la imaginació, existeix un lligam o unió secreta entre certes idees particulars.
 - Ànima: sistema de percepcions diferents, totes elles reunides però mancades de simplicitat o d'identitat perfecta.
 - (Contra Descartes = que deia que l'essència de la ment és el pensar).
 - La ment no és una substància en la qual siguin inherents les percepcions.

- Finalment, Hume esmenta els principis d'associació:
 - Semblança
 - Contigüitat
 - Causalitat.

ITINERARI DE LA “INVESTIGACIÓ SOBRE ELS PRINCIPIS DE LA MORAL”. Apèndix I. Del sentiment

Plantejament inicial de Hume:

- En la nostra conducta, qui té més protagonisme, la raó o el sentiment?
 - Diu Hume que, certament, la raó intervé en la presa de decisions (preveure les conseqüències dels nostres actes, etc..)
 - Però la raó no és la responsable de l'aprovació o desaprovació dels actes propis o aliens, perquè aquí ens hi juguem la felicitat.
 - Hipòtesi de Hume. (Emotivisme moral)
 - o És el sentiment el que determina la moralitat.
 - Un cop tenim totes les dades que proporciona la raó (per exemple, l'arquitecte, o bé el dissenyador o dissenyadora fa les propostes al seu client.
 - És el sentiment, les emocions, les que decideixen (és a dir, és el client, el propietari o propietària de la casa qui decideix si li plau o no)
 - Hume ens ve a dir que són dos actes diferents:
 - o Un és teòric, on intervé la raó.
 - o L'altre, és un acte pràctic, on la raó no pot intervenir-hi, sinó que és el sentiment, el cor.
- Finalment, en una mena de reflexió quasi teològica, sembla que Hume digui que el coneixement de la raó és uniforme (objectivitat), per a tothom igual, independent fins i tot de Déu, mentre que el gust, el sentiment, derivi precisament d'aquesta voluntat divina, com si aquest Déu hagués volgut que existís diversitat de tendències i/o de sentiments (de subjectivitats)

EXTRACTE

- Examinar fins a quin punt participen la raó i el sentiment en la decisió de lloar o censurar.
- És evident que la raó intervé significativament en tota decisió d'aquesta classe. Només la raó pot preveure les tendències de les qualitats o les accions i assenyalar-ne les conseqüències beneficioses a la societat o a la persona que les posseeix. Molt sovint això comporta grans controvèrsies
- Però encara que la raó, ben assessorada i documentada, pugui preveure suficientment les conseqüències útils o perniciosos de les qualitats o les accions, no pot produir per ella mateixa l'aprovació o blasme morals
- És necessari, doncs, un sentiment que es manifesti per ell mateix i que ens faci preferir les tendències útils a les perjudicials. Aquest sentiment no pot ser altre que la simpatia per la felicitat dels homes i la indignació per la seva infelicitat
- Tanmateix suposem que sigui falsa: vol dir que haurem de buscar una altra teoria més satisfactòria. Doncs bé, m'atreviria a afirmar que no se'n trobarà cap mentre continuem suposant que la raó és l'única font de la moral
- La raó s'ocupa de qüestions de fet o de relacions
- La nostra hipòtesi és planera. Manté que el sentiment determina la moralitat. Defineix la virtut com a tota acció o qualitat mental que ens produeix un sentiment plaent d'aprovació; i el vici, com el contrari d'això. Després, procedim a examinar una senzilla qüestió de fet; a saber, quines accions produeixen aquest efecte.
- Però en la deliberació moral, prèviament hem de conèixer els objectes i les seves relacions mútues; i sospesant-ho tot plegat, elegim o aprovem això o allò. No cal demostrar fets nous ni descobrir noves relacions. Se suposa que ja tenim presents les particularitats del cas abans de resoldre'ns a censurar o aprovar res.

- Ara, un cop coneguts tots els aspectes i les relacions, l'enteniment ja no té res més a fer, ni cap objecte on aplicar-se. L'aprovació o blasme subsegüents ja no són feina el judici, sinó el cor; i ja no consisteix en una proposició o afirmació teòrica, sinó en un sentiment o sensació

- En les decisions morals, tots els aspectes i relacions han de ser coneguts d'antuvi; després la ment, contemplant-ho tot plegat, sent una nova impressió d'afecte o rebuig, d'estima o menyspreu, d'aprovació o blasme.

- Les determinacions morals, doncs, consisteixen en aquests sentiments; no pas en el descobriment de cap mena de relacions. Abans de decidir res, hem de conèixer i assegurar-nos de tot allò que es refereixi a l'objecte o l'acció. A partir d'això, ja no ens resta sinó copsar el sentiment de blasme o aprovació que ens farà decidir si l'acció és criminal o virtuosa

- La ment investiga en totes les ciències allò que no coneix a partir del que coneix. Però en tota decisió tocant al gust o la bellesa externa, les relacions són òbvies de bon començament; i a partir d'elles, es desperta en nosaltres un sentiment de complaença o desgrat d'acord amb la naturalesa de l'objecte i amb la manera com ens el presenten els nostres òrgans

- Que la bellesa no és cap part o element d'una columna, sinó que neix del conjunt tan bon punt aquesta figura composta es manifesta a una ment intel·ligent, susceptible de gaudir de les sensacions més refinades

. Però si no sentiu com creix la indignació o la compassió en el vostre interior a partir d'aquesta combinació de circumstàncies, debades li demanareu en què consisteix el crim o la vilania, contra els quals clama amb tanta vehemència

- Finalment doncs hem de reconèixer que el crim o la immoralitat no són fets ni relacions particulars que puguin ser objecte de l'enteniment, sinó que neixen del sentiment de desaprovació que, per l'estructura de la naturalesa humana, sentim inevitablement en percebre la barbàrie o la traïció

- És evident que la raó no pot explicar en cap cas els fins últims de les accions humanes, sinó que els ha de confiar enterament al criteri dels sentiments i emocions dels homes, que són independents de les facultats intel·lectuals

- És impossible que hi hagi un progrés in infinitum, o que sempre hi hagi una cosa que expliqui per què en desitgem una altra. N'hi ha d'haver alguna que sigui desitjable per ella mateixa, i això per virtut del seu acord o coincidència amb el sentiment o emoció de l'home

- Doncs bé, si la virtut és un fi i és desitjable per ella mateixa sense cap altra recompensa o premi, merament per la satisfacció immediata que produeix, per força ha de polsar algun sentiment, una mena de gust o sensació interna, com vulgueu dir-li, que distingeixi el bé del mal moral, i que s'inclini per l'un i rebutgi l'altre.

- Ara ja podem determinar fàcilment els respectius límits i funcions de la raó i el gust. La primera ens dóna el coneixement de la veritat i la falsedat; el segon proporciona el sentiment de la bellesa i la lleter, del vici i la virtut. L'una descobreix els objectes com realment es troben en la naturalesa, sense afegir-los ni llevar-los res; l'altre posseeix una facultat

- D'alguna manera crea un nou objecte. La raó, freda i indiferent, no ens indueix a actuar i solament dirigeix l'impuls que rep de l'apetit o la inclinació mostrant-nos el camí per arribar a la felicitat o per evitar la infelicitat. I el gust, que proporciona plaer o dolor, i amb això és la causa de la felicitat o la infelicitat, ens indueix a actuar i és el primer ressort o impuls del desig i la volició. La primera, a partir de circumstàncies i relacions conegudes o suposades, ens guia per descobrir allò que està amagat i és desconegut; l'altra, un cop conegudes totes les circumstàncies i relacions, suscita un sentiment nou de blasme o d'aprovació.

- Al final sembla que Hume digui que el coneixement de la raó és uniforme (objectivitat), per a tothom igual, independent fins i tot de Déu, mentre que el gust, el sentiment, derivi precisament de la voluntat divina, com si aquest Déu hagués volgut que existís diversitat de tendències i/o de sentiments (de subjectivitats)

ITINERARI “SOBRE LA LLIBERTAT”. Stuart Mill

Capítol 1. Introducció.

Mill mostra els seus objectius i, ja d'entrada, adverteix:

- El llibre no tracta sobre el lliure albir, sinó sobre la llibertat social o civil (és a dir, la naturalesa i límits del poder, que pot ser exercit legítimament per la societat sobre l'individu.
- La història cal visualitzar-la segons l'eix següent: La lluita entre la llibertat i l'autoritat.
- La voluntat del poble significa, en realitat, la voluntat de la part més nombrosa i activa del poble, de la majoria, o d'aquells qui aconseguen fer-se acceptar com a tal majoria.
- El poble pot desitjar oprimir una part de si mateix.
- Per tant, és important aconseguir una limitació del poder del govern sobre els individus. (Tirania de la majoria)
- On col·locar aquest límit?
- Objectiu del llibre:
- Proclamar un principi sobre la llibertat dels individus.
- La societat només té el dret d'imposar o de coaccionar si està en joc la seva pròpia defensa, però no pot anar més enllà.
- L'individu és sobirà sobre si mateix, el seu propi cos i el seu esperit.

Capítol 2. De la llibertat de pensament i de discussió.

Abunda a bastament sobre la religió, les creences religioses i les persecucions que s'han donat en aquest terreny al llarg de la història.

- Necessitat de la llibertat d'opinió i d'expressió per al benestar intel·lectual i material de l'espècie humana.

Capítol 3. De la individualitat com un dels elements del benestar.

- No podem pretendre que les accions hagin de ser tan lliures com les opinions.
- Límit: no perjudicar els altres.
- Per tant, és desitjable que, en els assumptes que no concerneixen primàriament als altres, sigui afirmada la individualitat.
- Dificultat: Com ho apreciem això?
- Discussió sobre la definició d'“espontaneïtat”. Originalitat o fruit del costum?
- Individualitat: permetre el desenvolupament de la persona.
- Consideracions sobre la personalitat del “geni”: necessita una atmosfera de llibertat.

Capítol 4. Dels límits de l'autoritat de la societat sobre l'individu.

- On comença l'autoritat de la societat?
- On és el límit de la sobirania de l'individu sobre si mateix?
- La individualitat ha de governar aquella part de la vida que interessa principalment l'individu, i la societat la part que interessa principalment la societat (Concrecions al respecte).

Capítol 5. Aplicacions.

Tal com diu el títol: com aplicar aquests criteris? En quins àmbits?

- El comerç
- La venda de drogues.
- Cal restringir llibertats per tal de prevenir la criminalitat?
- Els poders de la Policia.
- Igualtat de drets entre homes i dones.
- Sobre el que l'Estat ha d'ensenyar (sistema educatiu)
- Sobre la selecció dels funcionaris de l'administració.

Conclusió: El valor d'un Estat, a la llarga, és el valor dels individus (el tot és la suma de les parts) que el componen. Un Estat que empetiteix els individus, amb la finalitat que siguin dòcils i instruments seus, acabarà per no servir de res, perquè li mancarà el poder vital dels seus components.

ITINERARI “L’UTILITARISME”. Stuart Mill

Capítol I. Consideracions Generals

1 Després de dos mil anys de discussió, la controvèrsia relativa als criteris de la moralitat (fer el bé o el mal) encara no ha estat aclarida, tot i la dedicació de molts autors prominents. Encara continua la discussió. Per si serveix de consol, també és cert que estan en la mateixa situació les altres ciències, incloses la més “segura” d’elles; la matemàtica (paràgrafs 1, 2)

2 Hi ha qui vol solventar l’assumpte tot aferrant-se a la teoria popular d’una facultat natural, una mena de sentit o instint que ens informa sobre el que és bo o dolent (corrent intuicionista).

-La corrent inductiva, al igual que la intuicionista insisteix en la necessitat de lleis generals.

-**Corrent intuicionista:** els principis de la moral són evidents a priori.

-**Corrent inductivista:** la justícia i la injustícia (al igual que la veritat i la falsedat, són qüestions d’observació i experiència) (Par.)3

3 El principi d’utilitat de Bentham (el principi de la major felicitat) ha influït decisivament en el pensament moral recent (Par. 4)

4 Objectiu de Mill: contribuir a l’aclariment, la comprensió i apreciació de l’utilitarisme o Teoria de la Felicitat, i oferir proves de que això és possible (5,6)

Capítol II. “Què és l’utilitarisme”

5 És un error contraposar la utilitat a plaer (7)

6 S’entén per felicitar el plaer i l’absència de dolor; per infelicitat, el dolor i l’absència de plaer (8)

7 Mill reconeix que aquesta teoria suscita rebuig en molta gent perquè creuen que dit així pot significar egoisme i vilesa. Aquesta gent afirma que els humans tenen facultats més elevades que els apetits animals. Mill intenta esvair aquests temors fent referència a Epicur, que va ser objecte d’aquestes mateixes acusacions. Mill ho resumeix així: “És millor ser un Sòcrates insatisfet que un boig (o porc) satisfet” (9-16)

8 La utilitat no solament inclou la recerca de la felicitat, sinó també la prevenció o mitigació de la desgràcia (21)

9 Mill considera una exageració proclamar la impossibilitat de la felicitat humana com afirmen alguns autors (molts poetes també) (21)

10 Es pot renunciar al criteri d’utilitat amb el sacrifici (com ara el dels herois) per tal de contribuir a la felicitat dels altres (26-28)

11 L’objecte de la virtut és la multiplicació de la felicitat. Però no podem esperar que tots siguem benefactors públics. Distinció entre regla (utilitat pública) i motiu (utilitat privada). Cal esperar que la majoria es regeixi pel motiu (Referència a l’estoïcisme (30,31))

12 Mill fa referència a un altre error d’interpretació que pateixen els utilitarismes: “pecat” d’ateisme. Referència a l’hedonisme teològic: “Déu desitja sobretot la felicitat de les seves criatures” (34)

13 Aclariment sobre el concepte de conveniència.

Mill rebutja un altre dels atacs que sovint fan al criteri utilitarista, quan es retreu als seus promotors que es guien més pel càlcul (conveniència) que no pas per la moralitat. Com si l’interès particular (conveniència) fos oposat al bé general (moral), com si fos impossible establir una línia de conducta basada en la felicitat general. Pensar d’aquesta manera pressuposa que la humanitat no hagués après res de la seva història) (35)

14 Mill també replica a aquells que diuen que si ens posem a sospesar i calcular constantment les conseqüències positives i/o negatives de cadascuna de les nostres accions, no tindrem temps per actuar quan sigui el moment oportú (36)

15 Mill, finalment, respon a les acusacions de possibles aplicacions deshonestes del càlcul utilitarista, tot emparant-se en que cada cas és singular (i fer **“de su capa un sayo”**) (37)

Capítol III: Sobre la sanció última del principi d'utilitat

16 Mill es pregunta d'on es deriva la força obligatòria del criteri moral. La creença popular, consagrada per l'educació, assenyala al costum. I més enllà d'aquest es desorienta. Per això el principi d'utilitat (el de major felicitat general), li sembla estrany (32-34)

17 El principi d'utilitat també té les seves fonts d'obligació, que són les sancions externes i internes, igual que d'altres sistemes morals.

-Sancions externes: promeses de favors futurs ja sigui per part del legislador o de Déu (en la religió)

-Sancions internes: consciència del deure, sentiment desinteressat. Va més enllà del remordiment. És un sentiment subjectiu de la ment

18 No cal buscar motius misteriosos ni místics (transcendents) en la idea del deure: és el propi sentiment subjectiu el que li dona força (37)

19 El sentiment del deure, ¿és innat o és adquirit?

-Si fos innat, l'utilitarisme coincidiria amb l'ètica intuïcionista (38)

20 Mill afirma que els sentiments morals no són innats, sinó adquirits.

Tanmateix la facultat moral forma part de la nostra naturalesa; per tant, pot brollar espontàniament i també pot ser cultivada fins un alt grau de desenvolupament.

-En conclusió: hi ha una base natural en el criteri utilitarista. I és per això que Mill està convençut de l'existència d'un fonament ferm dels sentiments morals de la humanitat, del desig de la unió de l'individu amb els seus semblants (i aquests lligams s'enforteixen amb els progressos de la civilització) (39)

21 La condició social és així natural. Mentre cooperen, els fins particulars dels humans es van identificant amb els fins generals. El bé dels altres es converteix per a l'individu particular en una cosa a la que cal atendre natural: és natural i necessària (El contagi de la simpatia). Es pot comprovar el contrast amb Thomas Hobbes. (43)

22 Aquest estat de “simpatia” es va assolint quan s'introdueixen millores polítiques i s'anivellen les desigualtats i els privilegis. Malgrat les diferències, els fins de tothom són compatibles

Capítol IV: De quina mena de prova és susceptible el principi d'utilitat"

23 En assumptes de fins últims no es poden presentar proves. Val a dir, però, que quan parlem de fins ens estem referint a coses desitjables.

-La doctrina utilitarista estableix que la felicitat és desitjable, i que és la única cosa desitjable com a fi; totes les altres coses són solament desitjables com a mitjans per a aquest fi (49-50)

24 La gent sempre està desitjant la felicitat. I també altres coses (que són distintes de la felicitat): la virtut, l'absència de vici...

25 L'utilitarisme sosté que la virtut és una cosa desitjable... i desitjable desinteressadament, per ella mateixa (Influència de Kant i del seu imperatiu categòric?)

26 La virtut, segons la doctrina utilitarista, no és naturalment ni originària una part del fi, però pot arribar a ser-ho. La virtut no és un mitjà per assolir la felicitat, sinó una part de la felicitat.. (Influència de l'eudemonisme aristotèlic? (L'alegria de fer el bé"?)

-Allò que es va desitjar com un instrument per assolir la felicitat, ha arribat a desitjar-se per ell mateix (la virtut): com a part de la felicitat (50-51)

27 L'individu sent plaer per haver assolit cert grau de virtut, i sent dolor per no haver-la assolit en un grau major.

28 Ara ja podem respondre a la pregunta sobre la mena de prova que pot presentar el principi d'utilitat

-La naturalesa humana està constituïda de manera que no desitja sinó quelcom que sigui una part de la felicitat, o un mitjà per assolir-la.

-Conclusió: la felicitat és l'únic fi dels actes humans i treballar en aquest sentit és la única prova per la qual es pot jutjar la conducta humana.

-Conclusió: la felicitat és el criteri moral. (54)

29 La voluntat és diferent del desig (aquest és passiu). La voluntat es pot convertir en hàbit tot i que originàriament la voluntat és produïda pel desig. "La voluntat és filla del desig i només deixa el domini del desig per passar a ser regida per l'hàbit". (Evoca l'anàlisi aristotèlica d'**ethos**: el caràcter necessita de determinada constitució psíquica, però també d'"entrenament" (hàbit)).

Capítol V: "Sobre la connexió entre la justícia i la utilitat"

30 En aquest capítol Mill reconeix que un dels obstacles més grans per a l'acceptació de la utilitat o felicitat com a criteri del bé i del mal, està relacionat amb la idea de justícia

31 Tracta Mill d'esbrinar quin és el caràcter distintiu de la justícia o la injustícia, quina és la seva "qualitat" (Fa un recull de casos)

32 Casuística variada: privació de llibertat personal, de propietat com a injustícies. Justícia com rebre allò que es mereix en sentit de positiu o negatiu. Es considera injust fallar a la paraula donada, defraudar esperances dipositades; es considera injusta la conducta de parcialitat o el tracte de favor, etc....

33 Mill ara vincula justícia igualtat.

-Analitza la noció de dret, que no es pot confondre amb beneficència.

34 Mill posa especial èmfasi en vincular "justícia" al benestar i seguretat de les persones.

I aquest nexa d'unió li serveix per relacionar la justícia a la utilitat o principi de major felicitat. Tot plegat per insistir que cal que tothom tingui igualtat d'accés als mitjans per assolir la felicitat.

ITINERARI “LA GENEALOGIA DE LA MORAL”: Primer Tractat. F. Nietzsche

Primer: (Capítols 1, 2)

Agraeix amb ironia (de fet és una forma de crítica) els estudis dels psicòlegs anglesos sobre la naturalesa humana i com això influeix en el govern, en la política. No diu quins són aquests psicòlegs. Podem sospitar que es tracta de Hobbes, Hume, Hutcheson, Shaftesbury, Mandeville?.

- Aquests psicòlegs anglesos, sempre es dediquen a mostrar la part vergonyosa de l'interior dels individus. Però tenen una visió antihistòrica; els falta, doncs, una perspectiva històrica de l'evolució psicològica dels éssers humans.

Segon: (Capítol 3)

Crítica Herbert Spencer, quan aquest identifica bo = útil. Referència al concepte d'utilitat en general.

Tercer: (Capítols 4, 5, 6 i 7)

Associació entre el significat de determinats valors i el poder. Qui té el poder impregna o buida de contingut determinats valors i els reemplaça per d'altres.

Brillant seguiment històric sobre l'evolució de determinats conceptes (valors). Etimologia de les diferents llengües. Significat original que s'ha anat amagant a causa de la “influència repressiva del prejudici democràtic”.

Quart:

Anàlisi del concepte BO: La posició social es trasllueix. Significa noble, poderós, dominador (és una qüestió de poder). Veraç, real (autèntic: no mentider). A Grècia això ho representaven els aristòcrates. Té, doncs, aquest valor, un origen aristocràtic.

- Dues formes de superioritat: la noblesa física i la noblesa psíquica
 - o Noblesa psíquica (puresa) (raça ària) = contraposat a covardia (plebeu)
 - o Noblesa “física”: raça ària, aquell que fa la guerra; gòtic = raça divina.

Cinquè: (Cap. 6)

Les aristocràcies sacerdotals van substituint de mica en mica les aristocràcies guerreres i capgiren els significats dels conceptes (dels valors)

- El que abans era pur ara serà impur (trastocament de significats)
- El que abans eren costums apartats de l'acció, poc sanes; és a dir; l'ascetisme. Ara s'imposaran. Segons Nietzsche aquest ascetisme s'ha manifestat com el remei a la (suposada) barbàrie guerrera. Però, de fet, l'ascetisme representa el remei, un remei pitjor que la malaltia que havia de guarir la suposada brutalitat dels guerrers

Sisè: (Cap. 7 i 8)

Comparació constant entre els antics valors (els admirats per Nietzsche) i els nou valors que s'han anat imposant a Occident)

Formes de superioritat

Casta dels guerrers	Casta dels sacerdots
Es caracteritza per la força vital, de l'acció, de la naturalesa, abassegadora: el cos, la caça, la salut, l'acció vigorosa...	Es caracteritza per una forma d'odi. Exemple: el poble jueu. Posterior i contraposat a la força dominant dels guerrers. És l'odi de la impotència. És un tipus de venjança: no pas a través de la força, immediata, sense rancúnia (dels guerrers), sinó que és un tipus de venjança més espiritual.
S'ha produït, amb el temps, una inversió de l'equivalència, una subversió dels valors. Del poble jueu, com a exemple: De l'arbre de la venjança i de l'odi directes, brosta l'amor = un nou amor, basat en la venjança subterrània	
Forma aristocràtica dels valors	Ara els bons = desgraciats, els febles = la felicitat eterna Amb els jueus comença la revolta dels esclaus.

Setè: (Cap 9 i 10).

Els “senyors” han perdut. Ha guanyat la moral de l'home vulgar (jueu = cristià = plebeu).

- S'ha produït un enverinament de la sang; s'han barrejat les races.

- Quin paper juga l'Església en aquesta situació?

La revolta dels esclaus en la moral comença quan el mateix ressentiment esdevé creador i genera valors.

- Aquests esclaus substitueixen l'acció per la venjança imaginària.
- Neguen qualsevol exterioritat = ressentiment (artificiositat)
- Busquen artificiosament la felicitat, al contrari dels aristòcrates grecs.

Vuitè: (Cap. 11 i 12)

Intel·ligències diferents

Per a l'aristocràcia grega: força = acció = felicitat = veracitat = ingenuïtat.	Per als oprimits = raça dels homes del ressentiment (moral dels esclaus)
Aristocràcia: (fúria de la bèstia) <ul style="list-style-type: none"> - Reacció immediata; no enverina. - No rancúnia. - Amor (respecte) als propis enemics. - Menyspreu a la seguretat, a la vida, a la comoditat 	Moral dels esclaus: <ul style="list-style-type: none"> - Cultura de la docilitat. - Animals civilitzats - Éssers empetitits, - Éssers atrofiats, enverinats. - Creuen que són el sùmmum del sentit de la història. - Es consideren "l'home superior"
Fatalitat d'Europa: <ul style="list-style-type: none"> - Ha vençut el terror envers l'home (natural). - Hem perdut l'amor envers ell. - Ens hem cansat de l'home (nihilisme) 	

Novè: (Cap. 13).

Quan la venjança la projectem a Déu.

El fet d'exigir que la força que no es manifesti com a força, que no vulgui dominar, que no vulgui humiliar, que no vulgui manar, que no sedegui enemics, ni resistències, ni triomfs, és tan absurd com el fet d'exigir la feblesa que es manifesti coma força.

- Atorguem la venjança a Déu.
- Autoengany: Interpretem la mateixa feblesa com a llibertat

Desè: (Cap. 14 i 15).

Com es fabriquen els ideals?

- La feblesa s'ha convertit en un mèrit, en un guany.
- La impotència: s'ha convertit en bondat, en humilitat, en obediència, en paciència, en virtut.
- Virtut: el fet de no poder venjar-se.
- Ara la misèria s'ha convertit en una prova = un ensenyament.
 - o La misèria es pagarà amb felicitat en una altra vida (benaurança).
- Ens volen fer creure que són:
 - o Els millors
 - o Els més feliços (o que un dia ho seran. Mitjançant un acte de nigromància)
 - En un ambient pudent de mentides.
 - Però no és una moral d'amor, sinó d'odi. Exemple: L'infern de Dante.

Onzè: (Cap. 16)

Roma contra Judea, i Napoleó com a recuperació de la noblesa perduda.

Valors contraposats:

- Bo / dolent.
- Bo / pervers.

Roma	Judea
Naturallesa	Antinaturallesa
Forts/ Nobles	Poble del ressentiment
Roma fou vençuda	Roma judaïtzada = Església + els plebeus del ressentiment
	Cim: La revolució francesa: igualitarisme
Napoleó com a recuperació de la noblesa perduda =	

Dotzè: (Cap. 17)

S'ha acabat el capgirament?

- Nietzsche es pregunta si la lluita per l'hegemonia dels valors (capgirament) s'ha acabat ja o no.
- Demana als estudiosos que intentin analitzar aquest combat ideològic pel significat dels valors, no només des de la vessant del llenguatge (filòlegs).
 - o Demana que hi intervinguin també fisiòlegs, biòlegs, metges...
 - Sembla que Nietzsche digui que és necessària l'opinió d'aquests altres experts (de les ciències de la vida) per tal de definir què és "bo", independentment de si és beneficiós per a una majoria (febles?) o d'una minoria (forts?). Es demana pel significat de "Bo" en si mateix.

OBSERVACIONS: Nietzsche parteix d'un principi implícit metafísic: la "naturalesa" és com ell diu (és a dir, violenta, directa, etc...). Parteix d'un model apriorístic de la naturalesa humana. Qualsevol característica que s'allunyi d'aquest prototipus és titllat per Nietzsche d'artificiós i dèbil, no veraç, etc.. Com si el capgirament de valors no pugui ser també "natural". Com si en la naturalesa no es pogués donar aquest tipus de metamorfosi.

ITINERARI “SOBRE VERITAT I MENTIDA EN SENTIT EXTRAMORAL”. F. Nietzsche

Nietzsche parteix d'una concepció de la realitat on es deixa veure clarament l'herència d'Heràclit: la realitat no és més que un canvi incessant.

Contràriament a Plató, els sentits no ens enganyen, perquè aquests ens mostren una realitat que canvia continuament, i aquesta és per a Nietzsche la realitat autèntica. Però perquè la Raó pugui treballar necessita “fixar” d'alguna manera aquest canvi continu que és la realitat i això ho fa mitjançant el llenguatge i l'intent de *metàfores*, les quals, després, es converteixen en *conceptes*.

Mitjançant els conceptes podem aturar en certa manera aquesta realitat canviant. Per exemple, hi ha una quantitat innumerable d'éssers humans, tots diferents (fins i tot un mateix ésser humà canvia constantment, no és sempre el mateix). No obstant això, mitjançant el concepte d'“ésser humà” eliminem totes aquestes diferències, com si per sota de totes aquestes hi hagués alguna cosa que fos idèntica, alguna cosa que romangués en tots els casos individuals. Però en la realitat, l'única cosa que hi ha són els individus diferents entre ells i sempre canviant.

Però (tornem-hi) la Raó necessita crear aquests conceptes per poder treballar, per poder fer comprensible i pensable el món. Per tant, no són els sentits la causa de l'error, com afirmava Plató –ja que aquests ens mostren la realitat tal i com és-, sinó la Raó, que en lloc de reflectir la realitat en crea una altra de diferent –la d'aquest món de conceptes- i ens fa creure que la diversitat que captem amb els sentits és només una cosa superficial, una simple aparença, un engany, que allò vertaderament real és la unitat expressada per aquest concepte, simple creació de la Raó, fruit d'un *pacte*.

Nietzsche defensa, així, una postura nominalista segons la qual el coneixement seguiria el procés següent:

- a) Primitivament només hi ha *sensacions*. Cada una d'aquestes és única i exclusiva, car el món està en canvi continu i les coses no són mai idèntiques.
- b) Aquestes sensacions produeixen en la nostra ment certes *imatges*.
- c) Fixem d'alguna manera aquestes imatges i, abstraïent allò que hi ha de comú en elles, creem els *conceptes*.
- d) Un *pacte* interessat obliga a tots a utilitzar els mateixos conceptes. Més tard el costum ens fa creure que són allò autènticament real, i construïm la nostra vida d'acord amb aquests. Necessitem creure en la seva existència ja que, si no, no podríem sobreviure en un món sempre canviant. Però oblidem que aquests conceptes, en un principi, només eren una manera d'expressar metafòricament una realitat de la qual, si no fos així, no hauríem pogut dir res.

L'instrument mitjançant el qual la Raó “fixa” o “petrifica” la realitat per mitjà de conceptes és el llenguatge. Mitjançant les paraules donem expressió a aquests conceptes que ha creat la Raó, i oblidem que totes les coses que hem tancat sota aquelles paraules són diferents entre elles; arribem a creure que hi ha l'“ésser humà” i ens oblidem que només hi ha éssers humans concrets.

A més, el llenguatge fa que creguem en l'existència de coses que suposem que són les causants dels fets que ocorren en la realitat, ja que des del punt de vista científic i racional qualsevol fet ha d'estar causat per alguna cosa. La Raó necessita creure en l'existència de causes i així poder explicar més fàcilment la realitat; per contra, Nietzsche pensa (seguint Hume) que no hi ha causes sinó coses que se succeeixen les unes a les altres d'una manera regular i que, per costum, acabem anomenant causes. La mateixa cosa passa amb el concepte de subjecte.

El llenguatge col·loca subjectes on no hi ha més que un canvi continuat, i així criem en la realitat del “jo”, l’“ànima” o “Déu”, en el fons, paraules sense cap base real. Així doncs, el llenguatge deforma la realitat, l'emascara i ens enganya (“sedueix el nostre pensament”).

Científics i *filòsofs* no sols han inventat un món fictici de conceptes fixos, sinó una cosa que és pitjor, han *oblidat* que aquest món és inventat i li han donat un caràcter d'autèntica realitat. Mentre que la vertadera realitat (la que experimentem i vivim sensorialment), de la qual ells partiren per a construir-ne la falsa realitat de conceptes, la menyspreen tot considerant-la errònia i aparent.

La "*Història de la Filosofia*" no és, així, més que la *història d'aquest error*, un error que es consolidà amb Plató quan distingí entre el món dels sentits i el món de les idees, i digué que aquest darrer era l'autènticament real. El cristianisme, posteriorment, mantingué aquella distinció i convertí el món de les idees de Plató en el més enllà. Aquesta distinció també es troba en Kant (al qual Nietzsche critica igualment), però amb uns altres termes. "fenomen" i "noümen". Segons Nietzsche, només hi ha els fenòmens (als quals anomena aparences), només ells són reals. Per tot això, la distinció entre món real i aparent, d'origen platònic, no té sentit per a Nietzsche: el món aparent és l'únic real.

Nietzsche pretén ser el corrector d'aquest error i tornar al món dels sentits la seva categoria d'autèntica realitat, i fer-nos veure que el món dels conceptes creats per la Raó mitjançant el llenguatge és, en realitat, el fictici. És cert que, a les ciències, tots aquests conceptes els resulten còmodes per al seu treball. Però que siguin còmodes no vol dir que siguin veritaders. Per tant, hem de rebutjar la pretensió que la ciència i la filosofia estan orientades per la *voluntat de veritat*, és a dir, pel desig desinteressat de conèixer la veritat pel que fa a la realitat. Res d'això és cert, segons Nietzsche, ja que no són més que l'intent per part de la majoria d'éssers humans d'interpretar la realitat de la manera com més els interessa, creant-ne per això la pròpia realitat de conceptes fixos.

La veritat per a la ciència és allò al que creu que fa referència per mitjà dels seus conceptes. Però, per a Nietzsche, aquella "veritat" no és més que una ficció: no és veritat que hi hagi l'"ésser humà" o la "fulla"; només hi ha éssers humans individuals i fulles individuals.

Aquesta "veritat" procedeix d'allò que Nietzsche anomena *perspectivisme*. Per a ell conèixer no és més que interpretar els fets; el món de les aparences pot ser interpretat de moltes maneres (tantes com éssers humans hi ha), segons la perspectiva des d'on la fem. *Interpretar és subjectivitzar*, depèn sempre d'un punt de vista. La veritat de què estem acostumats a parlar depèn, així, d'un punt de vista que s'ha imposat a través de costum, i ens ajuda a viure perquè és útil. Però no és més que una mentida enganyadora, una ficció, una mentida en sentit extramoral.

Però si els conceptes no ens permeten conèixer l'autèntica realitat, ¿com podríem arribar a parlar d'aquesta? Segons Nietzsche, per mitjà del *llenguatge metafòric* propi de l'art. Aquest llenguatge ens allunya del dogmatisme, de la creença que allò del que parlem és l'única veritat possible, i permetrà acceptar uns altres punts de vista. En l'art, les metàfores estan sempre obertes a noves interpretacions que només eren això, metàfores.

Hem passat d'utilitzar metàfores, a creure-les l'única veritat possible, a ser utilitzats per aquestes. I això és el que Nietzsche critica, que hàgim convertit un punt de vista en l'única cosa possible. Per contra, les metàfores que utilitza l'art sempre tenen en compte que són possibles uns altres punts de vista tan valuosos i tan "veritaders" com el nostre". A més, permeten el desenvolupament de l'aspecte creatiu de l'ésser humà, un aspecte important perquè expressa aquell afany de superació, aquella voluntat de poder que és pròpia dels éssers humans.